

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни
«Спеціальні історичні дисципліни»
підготовки бакалавра
спеціальності 014 Середня освіта (014.03 Історія)
освітньо-професійної програми Середня освіта. Історія, правознавство

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни **«Спеціальні історичні дисципліни»** підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальності 014 середня освіта (014.03 Історія)

за освітньою-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство середня освіта. Історія, правознавство»

Розробник: Бондаренко Г. В., кандидат історичних наук, професор

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

протокол № 6 від 23 грудня 2021 р.

Завідувач кафедри: _____ (Гаврилюк С. В.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальності 014 середня освіта (014.03 Історія) ОПП Середня освіта. Історія, правознавство Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр 2-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 18 год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота 74 год.
		Консультації 18 год
		Форма контролю: залік
Мова навчання – українська		

II. Інформація про викладача

Бондаренко Геннадій Васильович

кандидат історичних наук

Професор кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Контактна інформація (0978983706, bgv1946@ukr.net)

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу: навчальна дисципліна «Спеціальні історичні дисципліни» є нормативною навчальною дисципліною підготовки бакалавра за спеціальністю 014 середня освіта (014.03 Історія), освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство», спрямованою на ознайомлення студентів з новими методиками і технологіями історичних досліджень, вивченням історичних джерел, з тематикою ряду спеціальних історичних наук: палеографії, хронології, метрології, нумізматики, боністики, геральдики, музеєзнавства, вексилології і фалеристики, топоніміки. У процесі читання курсу згадуються археографія, сфрагістика, кодикологія, філегранознавство, філателія, герменевтика тощо, а також історична географія, етнографія, джерелознавство, археологія, історіографія, які виділені в окремі нормативні курси.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни. Мета навчальної дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни» – ознайомити студентів з великою групою історичних наук, які є важливою складовою частиною в системі історичних наук для підготовки випускників факультету історії, політології та національної безпеки освітнього ступеня «бакалавр».

Основні завдання вивчення дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни»: освоїти дисципліни, які визначені програмою, а саме: палеографію, хронологію, метрологію, нумізматику і боністику, геральдику, музеєзнавства, вексилологію і фалеристику, топоніміку і навчитись їх використовувати в історичних дослідженнях.

3. Результати навчання (компетентності). Загальні компетентності (ЗК). 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. 9. Здатність бути критичним і самокритичним. 10. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК): 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності. 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах. 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією. 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи. 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.). 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних. 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини. 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища. 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень. 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією. 11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність. 12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання. 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

Бакалавр повинен знати: теоретичні засади та практичні сторони виникнення, становлення і використання спеціальних історичних дисциплін.

Бакалавр повинен вміти: самостійно працювати з джерелами і обирати необхідні методики і технології історичних досліджень відповідно до спеціальної історичної науки та використовувати у власних наукових теоретичних і практичних розвідках.

1. Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни протягом семестру. Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Спеціальні історичні дисципліни загально-історичного значення.							
Тема 1. Вступ до курсу. Колекціонування. Види і напрями розвитку.	14	2			10	2	ДС, Р/2
Тема 2. Палеографія і неографія. Виникнення і розвиток слов'янської писемності. Глаголиця і кирилиця. Порівняльний аналіз уставу, півуставу, скоропису.	14	2	2		8	2	ДС/2, РМГ
Тема 3. Історична хронологія як спеціальна історична наука. Календарі людства.	10	2			6	2	ДС, ДБ
Тема 4. Палеографічний	16		4		10	2	РМГ, ДС,

Табл

аналіз писемних джерел. Переведення дат на сучасне літочислення.							P/2
Тема 5. Історична метрологія як спеціальна історична дисципліна. Системи мір.	12		2		10		ДС, Р/2
Разом за змістовим модулем 1	66	6	8		44	8	
Змістовий модуль 2. Спеціальні історичні дисципліни конкретно-історичного значення.							
Тема 6. Нумізматика як спеціальна історична дисципліна. Гроші в Україні: історія і сучасна грошова система.	12	2	2		6	2	РМГ, ДС,
Тема 7. Геральдика, фалеристика, вексилологія. Державні і національні символи України. Нагородна система України.	12	2	2		6	2	РМГ, ДС,
Тема 8. Формування колекцій. Опис і систематизація артефактів	14		2		10	2	ДС, Р/2
Тема 9. Історична географія як спеціальна історична дисципліна.	8		2		4	2	ДС, Р/2
Тема 10. Топоніміка як спеціальна історична дисципліна. Основний закон топоніміки. Топонім як історичне джерело.	8		2		4	2	РМГ, ДС, Р/2
Разом за змістовим модулем 2	54	4	10		30	10	
Поточний контроль (максимум 40 балів)							
Поточний контроль разом за 1 і 2 змістовий модуль							34 бали
ІНДЗ							6 балів
Модульні контрольні роботи (максимум 60 балів)							2*30 бал. = 60 бал
Поточний контроль (максимум 40 балів)							
Всього годин / Балів	120	34	30		48	8	100 балів

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

1. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 74 години.

№ з/п	Тема	Кількість годин
	1. Ознайомлення з монографічною і довідковою літературою, підручниками та посібниками різних спеціальних дисциплін.	10
	2. Складання коротких анотацій до спеціальних історичних дисциплін, які не вивчаються у нормативному курсі.	10
	3. Історична географія України	6
	4. Сучасна система літочислення	6
	5. Міри і одиниці вимірювання на українських землях у середні віки	6
	6. Блазонування гербів	10
	7. Монети середньовічної Західної Європи Періодизація та класифікація грошей Західної Європи	6
	8. Ювілейні і пам'ятні монети України.	6
	9. Геральдика Волині.	6
	10. Історична топоніміка Волині та Полісся	8
	Разом	74

IV. Політика оцінювання

Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки» та з урахуванням політики щодо академічної доброчесності.

Викладач на початку вивчення курсу ознайомлює студентів із політикою щодо дедлайнів, зазначаючи терміни здачі усіх видів запланованих робіт. Продовження дедлайну можливе лише у зв'язку з форс-мажорною ситуацією та за наявності документів, що її підтверджують.

Перескладання відбувається за умови не набрання студентом 60 балів під час вивчення курсу.

V. Підсумковий контроль

У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може дібрати бали, здавши тему, з якої відсутні бали. У разі неотримання 60 балів за результатами вивчення курсу студент складає залік в усній формі.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література:

1. Баренбаум И. Е. История книги. Москва : Книга, 1984. 248 с.
2. Большаков А. М. Вспомогательные исторические дисциплины. 4-е изд., перераб. и доп. Ленинград, 1924. 344 с., 13 л. ил.
3. Бондаренко Г. В. Спеціальні історичні дисципліни. Луцьк: Ред.-вид. відділ СНУ, 2015. 424 с.
4. Бондаренко Г. В. Спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни. Луцьк : Ред.-вид. відділ ВДУ, 1997. 222 с.
5. Бондаренко Г. В. Спеціальні історичні дисципліни. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 424 с.
6. Борисов А. В., Лавренов В. И. Вспомогательные дисциплины исторической науки : учеб. пособие. Москва: Лилия ЛТД, 1996. 43 с.
7. Введение в специальные исторические дисциплины. Москва : Изд-во МГУ, 1990. 276 с.
8. Введенський А., Дядиченко В., Стрельський В. Допоміжні історичні дисципліни. Короткий курс. Київт: Рад. школа, 1963. 208 с.
9. Вспомогательные исторические дисциплины : историография и теория. Київ : Наук. думка, 1988. 280 с.
10. Вспомогательные исторические дисциплины. Учебно-методический модуль / Под ред. А. В. Муравьева. Москва, 2004. С. 109–117.
11. Вспомогательные исторические дисциплины: историография и теория. Киев, 1998. 288 с.
12. Допоміжні історичні дисципліни. Програми педагогічних інститутів. Київ : МО України, 1992. 16 с.
13. Історичне джерелознавство: [Підручник] / Я. С. Калакура та ін. Київ : Либідь, 2002. 488 с.
14. Карти кабінету спеціальних історичних дисциплін.
15. Каталог видань кириличного друку в установах Волині (1600 – 1825). Луцьк : Надтир'я, 2001. 132 с.
16. Кобрин В. Вспомогательные исторические дисциплины. Москва : Просвещение, 1984. 208 с.
17. Колекції документів кабінету спеціальних історичних дисциплін.
18. Колекції з нумізматики, боністики, геральдики, фалеристики та експозиція кабінету спеціальних історичних дисциплін.
19. Колекції музею археології.
20. Колекції музею етнографії.
21. Пронштейн А., Данилевский И. Вопросы теории и методики исторического исследования. Москва : Высш. школа, 1986. 209 с.
22. Пронштейн А., Кияшко В. Вспомогательные исторические дисциплины. Москва : Просвещение, 1973. 112 с.

23. Пронштейн А. Использование вспомогательных дисциплин при работе над историческими источниками. Изд. 2-е. Москва : Изд-во МГУ, 1972. 118 с.
24. Рачков А., Чуистов А. Вспомогательные исторические дисциплины. Москва : Просвещение, 1982. 80 с.
25. Специальные исторические дисциплины / За ред. В. Замлинського. Київ : МО України, 1992. 323 с.
26. Специальные исторические дисциплины. Учеб. пособие / Сост. М. М. Кром. Санкт-Петербург : Дмитрий Булганин, 2003. 634 с.
27. Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навч. посіб. для студ вищ. навч. закл. / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко [та ін.]. К. :Либідь, 2008. 520 с.
28. Стрельский В. Теория и методика источниковедения истории СССР. К. : Вища школа, 1986. 264 с.
29. Янин В. Очерки комплексного источниковедения. Москва : Высш. школа, 1977. 240 с.
30. Яременко М. Спеціальні історичні дисципліни. Навчальний посібник. Київ : Аграр Медіа Груп, 2010. 197 с.